

MALTA

QORTI KOSTITUZZJONALI

S.T.O. PRIM IMHALLEF

SILVIO CAMILLERI

ONOR. IMHALLEF

GIANNINO CARUANA DEMAJO

ONOR. IMHALLEF

NOEL CUSCHIERI

Seduta tal-31 ta' Ottubru, 2014

Appell Civili Numru. 18/2013/1

Amabile Zammit

v.

**Onor. Prim Ministru; L-Avukat Generali; u
Id-Direttur Generali, VAT già`
Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Mizjud**

1. Dan huwa appell tal-attur minn sentenza mogħtija fis-7 ta' Marzu 2014 mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fill-kompetenza kostituzzjonali tagħha li ċaħdet talba tal-attur għar rimedju li dan talab għax qal illi terminu perentorju ta' appell iċaħħdu mill-jedd ta' aċċess għal qorti.
2. Il-fatti li wasslu għall-kawża u r-raġunijiet li wasslu lill-ewwel qorti għad-deċiżjoni tagħha ġew imfissra hekk fis-sentenza appellata:

“... .. b'dawn il-proċeduri, ir-rikorrent qed jgħid li hu kien irċieva ħames stejjem ta' taxxa b'total ta' €44,573.65, barra penali amministrattiva u mgħax, maħruġa mill-Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud (Kummissarju tal-VAT) għal diversi snin, u xtaq jappella minn dawn l-istejjem, iżda ressaq l-appell tiegħu tardivament u dan ġie miċħud. Ir-rikorrent igħid illi hu ppreżenta l-atti tard peress illi, fiż-żmien in kwistjoni, kellu attakk ta' puplesija u ma kienx fi stat li jressaq l-appell fi żmien utili. Kemm il-Bord tal-Appelli msemmi kif ukoll il-Qorti tal-Appell ma aċċettawx din l-iskużanti, u qiesu l-appell tar-rikorrenti null.

“... .. b'dawn il-proċeduri, ir-rikorrent jissottometti illi bil-posizzjoni rigida li hadu l-Bord tal-Appelli u l-Qorti tal-Appell fil-konfront tiegħu tellfuh mill-aċċess għall-ġustizzja bi ksur tad-drittijiet fundamentali tiegħu. Bħala fatt, jirriżulta li l-appell li ressaq ir-rikorrent huwa tardiv b'erbat ijiem (regolament 4(1)(d) tad-Disa' Skeda tal-Att relattiv, Kap. 406 tal-Liġijiet ta' Malta), peress li kellu jitressaq sal-14 ta' Jannar 2009, u fil-fatt tressaq fid-19 ta' Jannar 2009 (ir-rikorrent kien ġie notifikat bl-istejjem fil-15 ta' Diċembru 2008).

“Fil-kuntest tat-termini għall-appelli, il-posizzjoni trid bilfors tkun kemmxejn rigida għax deċiżjoni jew, bħal f'dan il-każ, stejjem ta' ħlas ta' taxxa, jekk se jiġu kkontestati, dan ikun irid isir fi żmien pre-determinat li ma jistax jiġi estiż għal kull raġuni kwalunkwe.

“B'dan kollu, dan ma jfissirx illi l-attitudni [*recte*, l-atteġġjament] tat-tribunal kienet dejjem u f'kull każ waħda inflessibbli. Jista' jkun li jkun hemm raġunijiet serji u impellenti għan-non-osservanza tat-termini tal-appell, bir-riżultat li jkun jistħoqq li jingħata *restitutio in integrum*, u l-appellant jingħata opportunità li jressaq appell tard. Fi kliem ieħor, ir-regola ma hijiex daqshekk inflessibbli li ma tippermettix, kif ġieli sar, eċċezzjonijiet.

“Fil-fatt, f'dan il-każ, il-Bord tal-Appelli ma applikax il-prinċipju b'mod rigidu u inflessibbli. Fis-sentenza tiegħu qal illi, mid-duttrina tal-qrati, “jidher ċar illi mhux lakemm raġuni għal tardività tigi milqugħa; għall-kuntrarju trid tkun ta' natura gravi”. Il-Bord tal-Appelli, fi kliem ieħor, irrikonoxxa illi, fl-interess tal-ġustizzja, jista' jkun hemm ċirkostanzi li jwasslu għall-purgazzjoni tad-dewmien. Ovvjament, mhux kull raġuni

għandha jew tista' tiġi milqugħa; peress li qed nitkellmu fuq kuncett ta' ordni pubbliku, ir-raġuni trid tkun ta' ċerta gravità. It-tribunal adit irid iwieżen iċ-ċertezza tad-dritt mal-kondizzjoni tal-persuna milquta, u dan dejjem fl-interess tal-ġustizzja. Il-Bord tal-Appelli, f'dan il-każ, qies il-kondizzjoni tar-rikorrent u ra li, fiċ-ċirkostanzi, il-marda li kellu r-rikorrent ma kinitx timpedih iressaq appell fil-ħin. Mhux komputu ta' din il-qorti tidhol biex teżamina l-analiżi li għamel il-Bord tal-Appelli taċ-ċirkostanzi tal-każ għax din materja mħollija għall-ġudizzju tat-tribunal tal-fatt, u mhux ta' din il-qorti.

“Din il-qorti tista', ovvjament, twarrab l-analiżi ta' fatt li tkun għamlet qorti jew tribunal ordinarju jekk jirriżultaw ċirkostanzi serji u impellenti li jwasslu lill-qorti tikkonkludi li d-deċiżjoni milfuqa kienet irraġjonevoli jew skabruża wisq. F'dan il-każ, din il-qorti għamlet dan l-eżerċizzju ta' *review* u ma tarax li għandha twarrab il-konklużjoni milfuqa mill-Bord tal-Appelli u kkonfermata mill-Qorti tal-Appell.

“Għalkemm, meta rċieva l-istejjem, ir-rikorrent kellu attakk ta' *facial palsy*, l-effett tagħha huwa estetiku aktar minn ħaġa oħra. Hu veru li hu jgħid illi din il-marda effettwatu psikologikament, però ma ġab ebda prova ta' dan, u meta tqis li kellu episodju iehor fl-2006, wieħed jista' jgħid li kien “ippreparat” għaliha, u ma kellux ikun daqshekk mifluġ li ma setax jikkuntattja lill-*accountant* tiegħu, li kien jeħodlu ħsieb il-kotba, biex iressaqlu appell. Appell jista' jitressaq mingħajr bżonn ta' *attendanza personali* tal-appellant.

“Ir-rikorrent igħid li, kif irċieva l-istejjem, ipprova jikkomunika ma' ċertu Sur Degabriele, li milli jidher hu uffiċjal fid-dipartiment tal-VAT. Probabbli, ir-rikorrent kien jaf lil din il-persuna u ried ikellmu biex forsi dan imexxih. Dan is-Sur Degabriele, però, kien bis-*sick leave*, u r-rikorrent baqa' ma għamel xejn. Dan huwa nuqqas serju da parti tar-rikorrent, għax jekk ma setax ikellmu “ħabib” tiegħu fid-dipartiment, kellu jara x'jagħmel u mhux jitlaq l-affarijiet għal għajn ir-riħ. Jirriżulta wkoll li ċertu Sur Hili, uffiċjal iehor fid-dipartiment tal-VAT, kien fetaħlu għajnejh biex jagħmel appell, izda r-rikorrent xorta waħda ma ħax ħsieb iressaq l-appell tiegħu fi żmien 30 jum stabbilit bil-liġi. Mhux każ allura fejn ir-rikorrent kien kompletament *out of action* għaž-żmien kollu mogħti għall-appell. Seta' joħroġ mid-dar, u aktar importanti seta' jikkomunika ma' persuni li jkunu f'posizzjoni li jressqu appell għan-nom tiegħu.

“Din il-qorti, għalhekk, ma tarax li l-Bord tal-Appelli, f'dan il-każ, qies b'mod ħażin iċ-ċirkostanzi tal-każ, u kwindi lanqas ma tara li għandha tiddisturba l-użu minnu ta' diskrezzjoni meta sab li r-raġuni miġjuba għat-tardività ma kinitx waħda serja biżżejjed li tiġġustifika r-rimedji ta' *restitutio in integrum*.

“Għaldaqstant, għar-raġunijiet premissi, tiddisponi mir-rikors tar-rikorrent Amabile Zammit billi tiċhad l-istess, bl-ispejjeż kontra tiegħu.”

3. L-attur appella minn din is-sentenza b'rikors tas-26 ta' Marzu 2014. L-aggravji ġew minnu mfissra hekk:

- “(a) L-imsemmija sentenza hija bażata fuq premessa ħażina, *cioè* li t-terminu tal-appell mhuwiex wiehed ta' dekadenza;
- “(b) L-imsemmija sentenza injorat t-talba ta' dikjarazzjoni ta' nullità tal-liġi illi toħloq it-terminu perentorju;
- “(ċ) L-imsemmija sentenza mminimizzat it-trawma fiżiku u mentali kawżat mill-*facial palsy* debilitanti illi impedit lill-esponent milli jintavola l-appell tiegħu fil-ħin.”

4. Fil-fehma ta' din il-qorti l-aggravji tal-attur huma lkoll x'aktarx fiergħa.

5. Fl-ewwel aggravju tiegħu l-attur jgħid illi, meta telqet mill-premessa illi jista' jkun hemm ċirkostanzi li fihom jista' jingħata r-rimedju ta' *restitutio in integrum* mid-dekadenza, l-ewwel qorti naqset għax ma qisitx illi dak ir-rimedju jista' jingħata f'kawżi ċivili iżda mhux f'dawk dwar materja fiskali. Kompla fisser dan l-aggravju hekk:

“Din il-premessa hija żbaljata għal kollox. Illi diversament minn xi termini tal-liġi ċivili, dawk tal-liġi fiskali huma termini ta' dekadenza fatali. Diversament minn f'ċertu liġijiet ċivili, fil-fiskal it-terminu tal-appell mhuwiex estendibbli.

“Illi ta' min jippuntwalizza illi hawnhekk il-Prim'Awla kienet ġiet għal kollox żvijata mill-ewwel deċiżjoni tal-bord liema deċiżjoni kienet, fuq dan il-punt, ... għal kollox konfondenti. Iżda jeħtieġ illi jiġi enfasizzat illi fil-proċeduri kostituzzjonali kien hemm aċċettazzjoni miż-żewġ naħat tal-fatt illi t-terminu tal-appell huwa wieħed ta' dekadenza.”

6. Iżda żbaljat għal kollox huwa dak li qiegħed igħid l-attur. It-termini tal-appell huma perentorji u ta' dekadenza kemm f'materja ċivili u kemm f'materja fiskali. Madankollu, kif sewwa qalet l-ewwel qorti, jista' jkun hemm ċirkostanzi, eċċezzjonali, gravi u indipendenti mir-rieda tal-parti, fejn, fl-interess tal-gustizzja, tingħata *restitutio in integrum*. Il-qrati jfittxu li jagħmlu ġustizzja f'dak

kollu li jidhol fis-setgħa u fil-ġurisdizzjoni tagħhom. Jekk iċ-ċirkostanzi jitolbu li tingħata *restitutio* f'kawża dwar materja ċivili, dak ir-rimedju ma huwiex sejjer ma jingħatax jekk iċ-ċirkostanzi jkunu l-istess f'kawża dwar materja fiskali wkoll.

7. L-aggravju tal-attur mhux biss huwa ħażin, huwa wkoll kontradittorju u inkonsistenti mat-talba tiegħu. Fetaħ il-kawża biex jilmenta kontra liġi li, fil-fehma tiegħu, timponi terminu assolutament inderogabbli, għax igħid illi għandu jkun hemm margġini ta' diskrezzjoni meta iċ-ċirkostanzi hekk jitolbu, u issa qiegħed jilmenta għax il-Bord tal-Appelli u l-Qorti tal-Appell interpretaw il-liġi – u l-interpretazzjoni tal-liġi hija kompetitu tal-qorti, mhux tal-partijiet, lanqas bi qbil bejniethom – b'mod illi tħalli dak il-margġini, sabiex tkun konformi mad-dritt ta' aċċess għall-qorti. Fi kliem ieħor, l-attur qiegħed jilmenta għax il-liġi ġiet interpretata, kif għandha tkun, b'mod konformi mal-liġijiet ogħla li jħarsu d-drittijiet fundamentali; minflok, irid illi l-liġi tiġi interpretata b'mod mhux konformi sabiex ikun jista' jgħid illi nkisirlu dak id-dritt! Dan tal-attur huwa raġunament għal kollox anti-ġuridiku.

8. It-tieni aggravju huwa illi l-ewwel qorti "injorat" it-talba tiegħu għat-tħassir tad-disposizzjoni tal-liġi dwar iż-żmien mogħti għall-appell. L-attur igħid hekk:

"Illi l-kawża kostituzzjonali kienet attakk dirett kontra l-partita 2(1)(ċ) tad-Disa' Skeda f'Kapitolu 406 u n-natura perentorja ta' tali regola. L-imsemmija regola ma tippermettix estensjoni tat-terminu previst anke meta jkun hemm prova ta' ġusta kawża u l-kawża kienet tippertija fuq dan il-punt. Iżda l-imsemmija sentenza naqset milli tindirizza din il-kwestjoni kollha għaliex l-imsemmija sentenza telqet fuq premessa żbaljata rigward in-natura non-estendibbli tat-terminu. Galadarba l-imsemmija sentenza nħalqet taħt l-impressjoni żbaljata illi t-terminu tal-appell kien wieħed estendibbli, l-imsemmija sentenza ma daħlitx fil-

kwistjoni ċentrali tar-rikors promotur, *cioè* illi fiċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ il-perentorjetà tat-terminu ħalaq ċaħda għad-dritt għal smiġħ xieraq.”

9. L-attur għadu jinsisti illi l-ligi ordinarja kellha tiġi interpretata ħażin, *i.e.* b'mod mhux konformi, sabiex ikun jista' jgħid illi nkiser id-dritt tiegħu. L-ewwel qorti ma “injonatx” it-talba iżda ċaħditha għax qieset illi, bl-interpretazzjoni konformi li taw il-Bord tal-Appelli u l-Qorti tal-Appell, ma kien hemm ebda ksur tad-dritt ta' aċċess għall-qorti. Ma hemmx vjolazzjoni jekk b'interpretazzjoni korretta tal-ligi ma jinkiser ebda dritt.

10. Dan it-tieni l-aggravju wkoll għalhekk huwa ħażin.

11. Fit-tielet aggravju tiegħu l-attur igħid illi l-ewwel qorti ma apprezzatx sew, u anzi “imminimizzat” it-trawma fiżiku u mentali li garrab minħabba l-marda li kellu.

12. Din il-qorti tibda biex tgħid illi taqbel mal-ewwel qorti illi ma huwiex il-kompitu ta' qorti b'għurisdizzjoni kostituzzjonali li tisma dak li effettivament huwa appell fuq il-fatti, sakemm ma jintweriex illi l-konkluzjoni impunjata tant kienet irrazzjonali illi ssir ingustizzja manifesta jekk ma titħassarx.

13. Taqbel ukoll mal-ewwel qorti illi ma kien hemm xejn irrazzjonali fil-konkluzjoni tal-Bord tal-Appelli u tal-Qorti tal-Appell illi sabu illi l-marda tal-attur ma kinitx daqshekk debilitanti illi assolutament ma setax jagħmel l-appell fiż-żmien mogħti mil-ligi. Hekk kif seta' jikkomunika mad-dipartiment biex ifittex lill-funzjonarju li seta' jaqdieh, seta' wkoll jikkomunika mal-konsulent professjonali tiegħu biex iħejjilu l-appell. Wara kollox l-appell ma kienx sejjer

Kopja Informali ta' Sentenza

jabbozzah hu iżda l-avukat jew l-*accountant*, u hekk kif ikkomunika ma' funzjonarji tad-dipartiment seta' wkoll jikkomunika ma' dawn biex jagħtihom l-istruzzjonijiet meħtieġa.

14. Dan l-añħar aggravju wkoll għalhekk għandu jiġi miċħud.

15. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiċħad l-appell, tikkonferma f'kollox is-sentenza appellata u tikkundanna lill-attur appellant iñallas l-ispejjeż kollha, kemm tal-ewwel grad u kemm tal-appell.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----